— שהם ג׳ ענינים: א) השבת הנפש, והשבה זו היא „עד הוי׳ ב״ה ממש״, ב) עליית הנפש — והיא „מעלה מעלה למקורה״, ג) דביקות הנפש — והיא „בו ית׳״.

והסברת ג׳ חלוקות אלו מובנת ע״פ הערת אאמו״ר הנ״ל:

הלשון השבת הנפש („תוכל נפשם לשוב כו׳״) מורה, שגם לאחרי השבתה אינה מתבטלת ממציאותה — כמו ענין ה„השבה״ כפשוטה, שמשיבים הדבר למקומו באופן שהדבר נשאר בשלימותו[8] — וזהו מה שמבאר, ש„לשוב עד הוי׳ ב״ה ממש״ קאי על הספירות „דעת תפארת ויסוד״ שהן שורש הנפש („מלכות מושרשת בדת״י״), שמזה מובן, שמצד מדריגה זו יש מציאות הנפש:

„ולעלות מעלה מעלה למקורה״ זהו כפי שהנשמה מתעלית למעלה ממציאותה, וכפירוש אאמו״ר דג׳ הלשונות „(לעלות) מעלה מעלה למקורה״ רומזים על חכמה בינה וחיצוניות הכתר, שהם למעלה מלהיות שורש להנפש (מלכות). [ולכן נקט כאן (לא „לשרשה״ אלא) „למקורה״, שלשון „מקור״ נופל גם על שורש הראשון שעדיין רחוק מאד ממציאות הדבר המתהווה ממנו׳, שרק לאחרי ריבוי מדריגות וצמצומים מתהווה ממנו הדבר בפועל]:

„ולדבקה בו ית׳״, ענין הדביקות, מורה שהנפש היא „בתכלית היחוד״[10] עם האלקות, ושוב לא שייך ענין העליות מחיל אל חיל, דעלי׳ היא רק קודם שהנפש מתאחדת בו ית׳ ובפרט „בתכלית היחוד״ ולכן אפשר לה להתעלות עוד יותר, משא״כ לאחרי שהנשמה היא כולא חד כביכול עם האלקות, הרי אז לא שייך „עלי׳״ אלא „דביקות״. וזהו מצד „פנימיות הכתר״, וכמבואר בדרוש דלקו״ת הנסמן בהערת אאמו״ר, שפנימיות הכתר בנפש האדם היא „בחי׳ תחתונה דאור א״ס״ המלובשת תוך יחידה שבנפש. שזוהי „תכלית היחוד״ האפשרית בין נשמת האדם עם האלקות.

ג. וצריך ביאור:

מובן, שכוונת אאמו״ר היא להוסיף ביאור ועומק בדברי אדה״ז באגרת התשובה, ולא להוציאם מפירושם הפשוט.

דלפי פשוטו, מ״ש אדה״ז „ואזי תוכל נפשם לשוב עד הוי׳ ב״ה ממש״ הוא בהמשך למ״ש לעיל[11] שנשמת ישראל היא „חלק משם הוי׳ ב״ה״, כי שרשה בשם הוי׳, וזהו החידוש ד„תשובה עילאה״, שענינה „לשוב עד הוי׳ ב״ה ממש״, היינו לא רק תנועה כללית ד„לשוב אל ה׳״[12], אלא השבת הנפש לשרשה ומקורה למעלה בשם הוי׳ (שורש הנשמה),

והרי לעיל[13] פירש אדה״ז להדיא, ש„כל הי׳ ספירות נכללות ונרמזות בשם הוי׳ ב״ה״, שלכן, גם בנשמת האדם, שהיא „חלק משם הוי׳ ב״ה״, יש כל ד׳

---

8) להעיר מאגה״ת מהד״ק (בהוצאת קה״ת, תשמ״ב — ע׳ תקד) „תשובה הוא מלשון השבה כמו . . והשיב את הגזילה (ויקרא ה, כג) . . שצריך להשיב איזה דבר . . ולהחזירו אל מקומו כבתחילה״. ע״ש.

9) כמובן ממ״ש בקהלת יעקב מע׳ מקור (שצויין בהערת אאמו״ר) „מקור-נק׳ הכתר כי הוא מקור הכל״. וראה אוה״ת תהלים (יהל אור) ע׳ קלח (סק״ו). ולהעיר מלקוטי לוי״צ שם ע׳ יט.

10) המשך ל׳ אדה״ז באגה״ת כאן.

11) פ״ד (צג, סע״ב).

12) ל׳ אדה״ז לעיל פ״א (צא, א). וכן שם רפ״ד (צג, ב) „לשוב עד ה׳״.

13) פ״ד (צד, ריש ע״ב).

אותיות הוי' (כפי שמבאר שם[14] ענינן בפרטיות), וא"כ צ"ל בפשטות, ד"לשוב עד הוי' ב"ה ממש" היינו לכללות שם הוי' ("כל הי' ספירות") – ואיך אפשר לתווך זה עם פירוש אאמו"ר, ד"הוי'" כאן קאי על ספירת ה"תפארת" דוקא (והכוונה ב"לשוב עד הוי' ב"ה ממש" היא לשורש הנפש ב"דת"ר")?

גם יש לעיין:

באגרת התשובה לא בא אדה"ז לבאר עניני עבודת ה' בכלל (איך צריכים לעלות מחיל אל חיל ולידבק בו ית'), אלא רק העבודה השייכת לענין התשובה, והרי גדרה ופירושה של "תשובה" הוא – השבה [הן לפי הפירוש הפשוט בתשובה ע"פ הלכה[15], ש"עיקר[16] פי' לשון תשובה לשוב אל ה' בכל לבו ובכל נפשו", והן ענין התשובה ע"ד החסידות, "תשוב ה'"[17], שבעבודה (דתשובה עילאה) ה"ז השבת הנפש לשרשה ומקורה].

ואילו ע"פ הביאור הנ"ל נמצא, שבלשון אדה"ז כאן מודגש, שעבודת התשובה עצמה, להשיב הנפש לשרשה, נגמרת ונשלמת ע"י ש"תוכל נפשם לשוב עד הוי' ב"ה ממש", והמשך העבודה, "לעלות מעלה מעלה כו' ולדבקה בו ית'" אינו חלק מעבודת התשובה (השבת הנפש), אלא עליות בעבודת ה' הבאות אחרי השבת הנפש.

[בנוגע ל"לעלות מעלה מעלה למקורה" יש לתרץ, דכיון שעלי' זו היא ל"מקורה" של הנפש, ה"ז נכלל, בכללות, בלשון "תשובה" (אף שבפרטיות לא מתאים ע"ז לשון "השבה" אלא לשון "עלי'" כנ"ל); אבל צ"ב מהי השייכות בין הענין ד"לדבקה בו ית'" (שהיא הדביקות בפנימיות הכתר, שלמעלה ממקור הנפש) לענין (ולשון) תשובה].

ד. ויובן זה בהקדים הידוע[18] שעבודת התשובה היא עבודה בדרך "דילוג", שאינה "לאט לאט", מן הקל אל הכבד, אלא היא למעלה מסדר והדרגה (בלשון הזהר[19] "בשעתא חדא . . ברגעא חדא"). וכפסק ההלכה[20] שהמקדש את האשה ע"מ שהוא צדיק ה"ז ספק מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו, שע"י הרהור תשובה (שזהו ברגעא חדא) נעשה צדיק [גמור[21]]. כי "מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד"[22], וע"י עזיבה זו [הנעשית ברגעא חדא] נפקע מן האדם שם רשע (לענין עדות וכו') וחל עליו שם צדיק, שמכאן ולהבא ה"ה איש כשר[23].

כלומר: עבודת האדם ע"ד הרגיל היא בסדר והדרגה, שהאדם עולה מחיל אל חיל, מדרגא לדרגא, ואילו בעל תשובה מתהפך בין רגע מן הקצה אל הקצה, מרשע לצדיק [והרי זה שינוי ממות לחיים, כי רשעים בחייהם קרויים מתים[24], וצדיקים נקראים "חיים"[25]].

---

14) בסוף הפרק (צה, א).

15) ש"מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד" (אגה"ת פ"א – צא, רע"א).

16) ל' אדה"ז באגה"ת שם.

17) אגה"ת רפ"ד מזהר (רע"מ נשא קכב, א).

18) לקו"ת שבת שובה סה, א. וראה ס' הליקוטים דא"ח דהצ"צ ע' דילוג ס"ב. וש"נ. ועוד.

19) ח"א קכט, ס"א.

20) קידושין מט, ב. שו"ע אה"ע סל"ח סל"א.

21) כ"ה גירסת האור זרוע הל' קידושין (סי' קיב). וראה גם תניא ח"א פ"א.

22) ל' אדה"ז אגה"ת פ"א שם.

23) וראה לקו"ש חי"ז ס"ע 197 ואילך.

24) ברכות יח, ב.

25) ראה ברכות שם סע"א. – והרי נאמר (ואתחנן ד, ד) "ואתם הדבקים בה"א חיים גו'" (ראה

אמנם, אף ש„מצות התשובה . . היא עזיבת החטא בלבד", מ"מ מצינו בספרי מוסר[26] ריבוי „תנאים" למצות התשובה, שרק אז היא תשובה שלימה [וכמבואר גם באגה"ת[27] שיש כמה ענינים הנדרשים לגמר כפרה, ועוד ואת, שכדי שהתשובה תהי' באמת ובלב שלם ישנו „דרך[28] ה' אמת והישר לבחי' תשובה תתאה"] – שקיום כל ענינים אלה דורש זמן רב ויגיעה עצומה.

וטעם הדבר, כי השינוי עצמו מרשע לצדיק הוא רק בגדר „נקודה", וע"ד יצירת ולד, שעצם יצירת המציאות החדשה היא נקודה אחת הנפעלת ברגע אחד (רגע ההריון), ואח"כ בא גידול הולד הדורש זמן רב. וכן בענין התשובה, דנקודת ההתחדשות, מה שהאדם נעשה מציאות חדשה, שמשתנה מרשע לצדיק, נפעלת ברגעא חדא; אבל כדי שנקודת ההתחדשות תחדור בכל פרטי נפש ופעולות האדם, צ"ל שאר עניני התשובה, ואז מתכפר העון לגמרי[29].

ה. והנה כיון שכללות עבודת התשובה נקראת בשם „דילוג", הרי מובן, שזה שתשובה היא למעלה מסדר והדרגה, הוא לא רק בתשובה תתאה (הפועלת התחדשות במציאות האדם בזה שמשתנה מרשע לצדיק), אלא גם בתשובה עילאה, שענינה – הדביקות בה' והיחוד בו ית'.

ביאור הענין:

בגדר „יחוד" הנפש בו ית' שבתשובה עילאה כ' אדה"ז כאן, שהוא „לדבקה בו ית' ביחוד נפלא כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו ית' לירד למטה ולהתלבש בגוף האדם", ש„יחוד" זה הוא באופן שהנשמה בטילה בתכלית ואין לה מציאות כלל (שהרי המדובר „בטרם שנפחה ברוח פיו ית' לירד למטה", כ"א בהיותה „חלק משם הוי' ב"ה" ממש).

ונמצא, שהעבודה דתשובה עילאה, מה שהאדם מגיע (בהיותו נשמה בגוף) לדרגת הדביקות של נשמתו באלקות כפי שהיתה למעלה „בטרם שנפחה ברוח פיו ית' כו'", פועלת התחדשות בהאדם, ועוד יותר מההתחדשות דתשובה תתאה, ש־הרי הופך את האדם מ„יש" ל„אין", ביטול בתכלית. דנשמת האדם כפי שירדה למטה להתלבש בגוף ה"ה „מציאות" (כמבואר בתניא[30] ש„נשמת האדם אפילו הוא צדיק גמור כו' אינה בטילה במציאות לגמרי כו'"), וע"י תשובה עילאה הרי האדם מתייחד ב„תכלית היחוד" והביטול (כפי שנשמתו „היתה מיוחדת בו ית' כו' בטרם שנפחה כו'")[31].

וכשם שההתחדשות דתשובה תתאה היא בשני שלבים, דתחילה היא נקודת ההתחדשות הנעשית ברגעא חדא (למע־

רמב"ם הל' תשובה (פ"ז ה"ז) שבע"ת נעשה „מוד־בק בשכינה").

26) ראה חובת הלבבות שער התשובה פ"ד ורפ"ה („גדרי התשובה", „תנאי גדרי התשובה"), שערי תשוכה לרבינו יונה שער א' („עיקרי התשובה"). ועד"ז ברס"ג (באמונות ודעות מאמר ה). ועוד. – וראה לקו"ש חי"ז שם (ע' 197 ואילך).

27) פ"ב־ג.

28) ל' אדה"ז שם רפ"ז. וראה בארוכה לעיל ס"ע 79 (ס"ב) ואילך.

29) ראה בכ"ז – אגה"ת עם ליקוט פירושים כו' (קה"ת, תשמ"ו) ע' סט ואילך. ע"ש באורך. לקו"ש חל"ד ע' 5־64.

30) פל"ה (מד, סע"א ואילך).

31) ראה בארוכה בזה לקמן ע' 92 (ס"ג). ע' 100 (ס"ה). ע' 105 (ס"ג) ואילך. ע' 130 ואילך. ולהעיר גם מלקו"ש ח"ט ע' 209 ואילך.

לה מסדר והדרגה), ואח"כ מתחיל סדר ארוך של עבודת התשובה, שהתחדשות זו תומשך בכל פרטי כוחות האדם – עד"ז בתשובה עילאה, שהתחדשות זו (זה שנעשה מ„יש" ל„איז") היא בשני שלבים אלה:

ראשית כל באה „נקודת" ההתחדשות והביטול דתשובה עילאה, ע"י התעוררות כללית להתבטל לגמרי אליו ית' – וענין זה הוא למעלה מסדר והדרגה, ברגעא חדא: ואח"כ צריכים להמשיך ביטול זה בכל פרטי כוחות האדם, וזה דורש עבודה ארוכה ומסודרת, שבה נכללים כל הפרטים המבוארים לקמן באגרת התשובה[32] איך מגיע האדם לאתדבקות שלימה בה' [הן ע"י תורה וגמ"ח שזוהי „אתדבקות קותא[33] דרוחא ברוחא . . מלמעלה למטה", והן ע"י „כוונת[33] הלב בתפלה", שהיא „ממטה[33] למעלה"] – שכל זה דורש זמן רב ויגיעה עצומה בעבודה מסודרת מדרגא לדרגא.

ו. עפ"ז מבואר היטב לשון אדה"ז כאן: „אזי תוכל נפשם לשוב עד הוי' ב"ה ממש (ואח"כ ממשיך) ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' כו'" – דיש לומר, ששני הענינים („לשוב כו' ולעלות כו'") הם שני השלבים הנ"ל שבתשובה עילאה:

„לשוב עד הוי' ב"ה ממש" קאי על הנקודה דתשובה עילאה שלמעלה מסדר והדרגה, שהתנועה הראשונה דתשובה עילאה היא מה שהאדם משיב את נפשו „עד הוי' ב"ה ממש".

ולזה מוסיף אדה"ז „(הוי' ב"ה) ממש", כי כוונת אדה"ז ב„לשוב עד הוי' ב"ה ממש" אינה רק השבת הנפש לשרשה ו־מקורה בשם הוי' („חלק משם הוי'"), אלא[34] „הוי' ב"ה ממש"[35], עצמותו ומהותו ית'[36]. דכיון שהנקודה דתשובה עילאה היא למעלה מסדר והדרגה ולמעלה מפרטים, אין המבוקש (רק) לידבק במדריגה פרטית כו', אלא רצון כללי „לאתקרבא למלכא"[37], למלך עצמו.

ואחרי שהאדם מתעורר בנקודת התנועה דתשובה עילאה, ההתדבקות בה־מלך עצמו – „לשוב עד הוי' ב"ה ממש", אזי מתחיל סדר ועבודת התשובה (דתשובה עילאה) באופן מסודר[38] – „ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית'", שלשון זו מורה על העלי' מדרגא לדרגא, „מעלה מעלה", עד שמגיע „לדבקה בו

---

32) פ"ט־י.

33) ל' אדה"ז לקמן רפ"י.

34) להעיר מלקו"ת ר"פ האזינו, דענין התשובה הוא „והרות תשוב אל האלקים אשר נתנה", שהיא למעלה גם משם הוי'. ע"ש.

35) ויומתק עפ"ז הטעם שכאן לא כ' „שם הוי'".

36) כידוע דהוי' הוא „שם העצם" (פרדס שער יט ספ"א. מו"נ ח"א פס"א ואילך. ראב"ע לשמות ג, טו. כס"מ להל' ע"ז פ"ב ה"ז. ועוד).

וי"ל שזה נרמז כאן גם בהוספת התיבות „(הוי') ב"ה", כי עצמותו ומהותו ית' הוא מובדל ולמעלה מגדר המשכה (וגילוי), אלא שנמשך „ברוך הוא", ברכה והמשכה) ע"י תשובה כו' [ואולי מטעם זה לא פי' אאמו"ר על מה מרמזים תיבות אלו – ראה לעיל הערה 3].

37) ל' הזהר (ח"א קכט, ב), הובא באגה"ת כאן בסוף הפרק.

38) ולכן ג"ז חלק מעבודת התשובה (השבת הנפש), כיון שענינם הוא המשכת התנועה הכללית דתשו"ע („לשוב עד הוי' ב"ה ממש") בפרטי האדם.

---

*) אלא שגם לעיל רפ"ד כ' אדה"ז „חלק משם הוי' ב"ה". ואכ"מ.

ית' ביחוד נפלא כמו שהיתה מיוחדת בו ית' כו' בטרם שנפחה כו'".

ז. ע"פ כל הנ"ל מבוארים בעומק יותר דברי אאמו"ר בהערה הנ"ל ד"לשוב עד הוי' ב"ה ממש" קאי על שורש הנפש בהספירות "דעת תפארת ויסוד":

ג' הספירות הנ"ל הם ב, קו האמצעי", וידוע[39] שקו האמצעי עולה עד פנימיות הכתר. ונמצא, שבענין זה מרומזת לא רק השבת הנפש לשרשה (באצילות) אלא גם התנועה ד"לשוב עד הוי' ב"ה ממש" כפשוטו, לעצמותו ומהותו ית'. דהעצם של אלקות כפי שהוא מלובש בספירות ובעולמות גופא, זהו בהספירות דקו ה־אמצעי, שעולה עד פנימיות הכתר כנ"ל.

[ויש לומר, שזהו גם הטעם שספירת הדעת נרמזת בלשון "ממש" (שאאמו"ר לא ביאר טעם הדבר[40], וכנראה סמך על המעיין שיבין מעצמו):

ידוע פי' כ"ק מו"ח אדמו"ר[41] בלשון[42] "חלק אלקה ממעל ממש", שבתיבת "ממש" נרמזים שני הפכים: א) זה מדגיש את עליונותה של הנשמה, שהיא ממש "חלק אלקה ממעל" (לא רק הארה וכיו"ב, אלא כך ממש), ב) ולאידך, תיבת "ממש" היא מלשון מישוש, דהיינו גשמיות שב־גשמיות[43], וזוהי מעלת הנפש השניתב־ישראל, שעם היותה רוחנית שברוחניות (ממש חלק אלקה ממעל) היא פועלת בגשמיות שבגשמיות.

וזהו גם הגדר דספירת הדעת (וקו האמצעי), שעל ידה נמשכת פנימיות ה־כתר, שלמעלה מכל סדר ההשתלשלות, תוך סדר השתלשלות[44].

ואח"כ מתחיל סדר העבודה פרטית דתשובה עילאה, כנ"ל, "לעלות מעלה כו'" עד "לדבקה בו ית' ביחוד נפלא", והיינו, שלאחרי שהאדם מעורר בנפשו התנועה הכללית "לשוב עד הוי' ב"ה ממש", צריך להמשיכה בפנימיות, מדר־גא לדרגא, ע"י שעולה "מעלה מעלה ל־מקורה" (חכמה בינה וחיצוניות הכתר), וע"ז "ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא", ד"בו ית'" קאי (כנ"ל בהערת אאמו"ר) על פני־מיות הכתר[45], אלא שכאן, לאחרי שה־התעוררות דתשובה עילאה היא בפני־מיות, אין זו רק תנועה כללית ד"לשוב עד הוי' ב"ה ממש", אלא "דביקות" ממש[46] "בו ית' ביחוד נפלא".

(משיחות ש"פ וארא תש"ל, תשל"א)

---

39) ראה בארוכה במעלת קו האמצעי – המשך תער"ב ח"א פרק קיד. שם ח"ב פרק שסב. ועוד.

40) דלא כ"עד", שפי' ד"ביוסף שהוא בחי' יסוד כתיב (ויחי מט, כו) עד תאות כו'".

41) ראה אגרות קודש שלו ח"ד ע' תב ואילך (ושם באו"א קצת).

42) תניא רפ"ב.

43) ראה מו"ע ח"א פמ"ז.

44) ראה המשך תער"ב שם, דמעלת קו האמ־צעי היא שנמשך למטה כמו למעלה בלי שינויים, כי הוא העצמיות כו'. ע"ש.

45) כהובא בלקו"ת (שנסמן בהערת אאמו"ר) מזח"ג (סו, ב) "בענין בי נשבעתי".

46) דמצד פנימיות הכתר, שהוא א"ס המלו־בש ביחידה (בבלקו"ת שם), אין כאן שני דברים (המתקשרים), אלא מלכתחילה "יחוד נפלא", "תכ־לית היחוד", שע"ז מורה ל' "דביקות".

אגרת התשובה [1]

א. באגרת התשובה פרק ט' מביא אדמו"ר הזקן ד"בינה איהי תשובה עילאה והאם[2] רובצת על האפרוחים וכו'[3], דהיינו שע"י שמתבונן בגדולת ה' בהעמקת הדעת ומוליד מרוח בינתו דחילו ורחימו שכליים . . ולא די לו באהבה טבעית המסותרת לבד וכו', וכן ביראה ופחד או בושה וכו' כנודע, אזי נקראת האם [בינה, מקור המדות] רובצת על האפרוחים [המדות] וכו'[4]".

ובהערות אאמו"ר על אגרת התשובה מדייק בלשון אדה"ז, ש"ביראה . . נקט ג' דברים, יראה פחד בושה, ויראה ופחד הוא בחד חלוקה . . ובושה בחלוקה בפני עצמה שנקט או בושה", ומבאר, דיראה היא "לנגד מדת הגבורה . . במדת הגבורה, שהוא מדת הלוים, יש ג' חלוקות לוים, בני קהת בני גרשון בני מררי. וקהת וגרשון הם בחדא חלוקה שבשניהם כתיב[5] נשיאת ראש, ומררי בחלוקה בפ"ע שלא כתיב בו[6] נשיאת ראש".

ואח"כ מוסיף, ש"גם יש לפרש, הגבורות הם בג' מקומות בבינה בז"א ובמלכות . . זהו יראה הוא במוח ופחד הוא בלב כמ"ש בתניא [ח"א] פ"ט היראה במוחו ופחד ה' בלבו . . ובושה הוא במלכות[7]".

וצריך ביאור: למאי נפק"מ באגרת התשובה כאן לפרט כל ג' המדריגות שביראה? והרי לעיל בחלק ראשון פ"ט (שאאמו"ר מציין כאן) לא הביא אדה"ז אלא "יראה במוחו ופחד ה' בלבו", ולא הזכיר גם "בושה" (שכנגד מלכות[8]).

ולכאורה, אדרבה: תוכן דברי אדה"ז לעיל שם הוא אודות רצון הנפש האלקית שכל אברי הגוף יהיו ממולאים רק עם כוחותיו לבדם ולא יעבור זר בתוכם, והולך ומפרט כל פרטי האברים והכוחות, מוחין שבראש, מדות שבלב, ועד למחשבות דיבורי ומעשי האדם, ש-

---

1) מ"זוה"ק ותיקונים בכמה מקומות".

2) ל' הכתוב תצא כב, ו.

3) ראה לקמן הערה 8.

4) לקוטי לוי יצחק לתניא ס"ע לא ואילך.

5) במדבר ד, ב. נשא ד, כב.

6) נשא שם, כט.

7) יד, א.

הטעם שלא ציין אאמו"ר לפ"ג שלפנ"ז "יראת הרוממות במוחו . . ופחד ה' בלבו" – יש לומר בשנים: (א) שם מדייק "יראת הרוממות כו' לירא ולהתבושש כו'", שהיא יראה עילאה – ואין מזה ראי' לכל יראה [והרי יראה עילאה היא בחכמה – תניא פ"מ (נה, ב) בהגהה מר"מ (פ' נשא קכב, סע"ב. שם קכג, ריש ע"ב. וראה ת"ז ת"י (כה, ב)]. (ב) שם בא לבאר (לא עבודת המדות כשלעצמן, אלא) איך המדות הן "תולדות חב"ד", ולכן מדגיש בלשונו סדר לידת המדות מהמוחין – "נולדה ונתעוררה מדת יראת הרוממות במוחו ומחשבתו כו' (ואח"כ) ופחד ה' בלבו" [משא"כ בפ"ט שבא בעיקר לבאר איך שכל המדות הן להי' לבדו].

8) ונרמז בסיום הכתוב "(על האפרוחים) או על הביצים", כי "ביצים הוא במלכות . . ולכן בבושה נקט או . . כמ"ש בפסוק . . או על הביצים" (לקוטי לוי"צ שם). ויש לומר, שגם מטעם זה מוסיף אדה"ז – וב' פעמים – "(על האפרוחים) וכו'".

9) וגם בפ"ג שהזכיר "לירא ולהתבושש כו'", אינה הבושה שכנגד מלכות, אלא ירא בושת, יראה עילאה (ראה תניא רפמ"ג. ועוד), שהיא בחכמה (כנ"ל).